

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ПРОЕКТНИХ І БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

*М. К. Терещенко, к. е. н., ДВНЗ «Національний гірничий університет»,
Tereshenko_mk@ukr.net*

В роботі розглянуто питання вирахування собівартості проектних і будівельно-монтажних робіт, як для підвищення ефективності прийняття управлінських рішень, так і для визначення фінансового результату діяльності підприємства. Визначено специфіку формування й розрахунку собівартості з урахуванням галузевих особливостей. Представлено перспективні напрямки зниження витрат по кожному з об'єктів низки виникнення витрат підприємства.

Ключові слова: собівартість, система бюджетування, виробниче планування, калькулювання собівартості, облік витрат, нормування, лімітування.

Постановка проблеми. Діяльність будь-якого підприємства, у першу чергу будівельного, зумовлює споживання різноманітних ресурсів та елементів виконання будівельно-монтажних робіт. Процес проектування, будівництва та монтажних робіт являє собою процес поєднання живої праці із засобами виробництва. Так, як цей процес відбувається безперервно, то включає в себе безперервні витрати праці, засоби і предмети праці.

Виробниче планування й облік – одні із самих складних процесів на підприємстві, котре займається науковою, проектною і будівельно-монтажною діяльністю. Управління виробництвом тісно пов'язано з управлінням закупівлями, реалізацією, запасами, трудовими ресурсами і заробітною платою, основними засобами підприємства, фінансами.

Питання вирахування собівартості проектних і будівельно-монтажних робіт є одним з найважливіших, як для цілей прийняття управлінських рішень, так і для визначення фінансового результату діяльності підприємства. Зниження витрат на виконання робіт у сучасних умовах залишається однією із найактуальніших проблем для будь-якого підприємства, яке займається фінансово-господарською діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі сформовано доволі достатньо підходів досконалого обліку витрат проектних і будівельно-монтажних підприємств у сучасних умовах. На сьогоднішній день ці проблеми досліджуються такими вченими-економістами як

Бутинець Ф. Ф. [1], Кавторєва Я. В. [2], Войтенко Т. М. [3], Ковтун С. В. [4] та інші.

Не зважаючи на різностороннє вивчення цієї проблеми, дослідження наукових праць, питання вирахування собівартості проектних і будівельно-монтажних робіт є дискусійними і потребують подальшого дослідження у напрямку зниження витрат по кожному з об'єктів низки виникнення витрат підприємства.

Управління підприємством потребує систематичної інформації про здійснення господарських процесів, їх характер та об'єм, про наявність матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, їх використання. Основним джерелом такої інформації є дані бухгалтерського обліку і звітності.

Облік затрат будівельно-монтажних робіт – найважливіша ділянка обліку в системі управління, що робить прямий вплив на безперервне підвищення технічного рівня будівництва і його ефективність.

Собівартість проектних і будівельно-монтажних робіт – це затрати будівельно-проектної організації, безпосередньо зв'язані з виконанням на свій ризик і власні сили проектних і будівельно-монтажних робіт із замовлення підприємств, установ, організацій і громадян [2, с.22].

Затрати – це явні (фактичні, розрахункові) витрати підприємства, а видатки – зменшення засобів підприємства або збільшення його боргових зобов'язань у процесі господарської діяльності. Видатки означають факт використання сировини, матеріалів, послуг і т.д. Лише в момент реалізації виробленої продукції підприємство визнає

свій дохід і зв'язану з ним частину затрат – видатки.

Таке розуміння вищевказаних термінів викладено в стандарті МСБО 18 «Доход» [5], а також у вітчизняних П(С)БУ 15 «Доход» [6] і 16 «Витрати» [7].

Собівартість формується безпосередньо на підприємстві і відображає індивідуальні затрати й умови виробництва, конкретні результати господарювання даного виробничого підприємства.

Зниження собівартості продукції має велике значення для підприємства, тому що є одним з вирішальних джерел збільшення нагромаджень для цілей розширення виробництва і підвищення добробуту персоналу. Звідси впливає значимість бухгалтерського обліку і калькулювання собівартості продукції в процесі управління собівартістю підприємства [3, с. 19].

Здійснення економії засобів припускає організацію обґрунтованого, повного, достовірного і своєчасного обліку проектних витрат і витрат на будівельно-монтажні роботи. Одним з найважливіших питань формування і розрахунку собівартості є нормативне регулювання.

На сьогодні в Україні сформована чотирьохрівнева система нормативного регулювання бухгалтерського обліку витрат на виробництво, робіт і послуг і калькулювання собівартості продукції, кожний з яких певним чином впливає на облік:

1 рівень – Закон про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [8];

2 рівень – система національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

3 рівень – методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у різних галузях [9];

4 рівень – внутрішні робочі документи підприємства.

Загальні правила формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати, що формують собівартість проектних і будівельно-монтажних робіт, і її розкритті у фінансовій звітності по законодавству України встановлені в П(С)БУ 16 «Витрати» [7] і П(С)БУ 18 «Будівельні контракти» [10].

У П(С)БУ 16 «Витрати» надано поняття собівартості продукції, чітко встановлено склад витрат, що включені до складу

виробничої собівартості, приведена їх класифікація. У П(С)БУ 18 «Будівельні контракти» визначені методологічні основи формування підрядниками в бухгалтерському обліку інформації про доходи і видатки, зв'язані з виконанням будівельних контрактів, і її розкриття у фінансовій звітності [3, с. 22].

Крім того, при віднесенні витрат на собівартість робіт варто керуватися нормами П(С)БУ 3 «Звіт про фінансові результати» [11], П(С)БУ 9 «Запаси» [12].

У зв'язку з тим, що процес формування собівартості в різних галузях виробництва має свої особливості, підготовлені і введені в дію галузеві Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг), присвячені конкретним питанням планування, ведення обліку і калькулювання виробничої собівартості продукції. У зазначених методичних рекомендаціях враховані галузеві особливості порядку включення витрат до складу виробничої собівартості, що обумовлені технологічним процесом конкретного виробництва конкретної галузі.

Типове положення по плануванню, обліку і калькулюванню собівартості будівельно-монтажних робіт № 186 від 09.02.96 р. [9] діє і на сьогодні (з урахуванням вимог П(С)БУ) і є основним документом, що регламентує порядок формування собівартості будівельно-монтажних робіт, передбачає такі поняття, як планова і фактична собівартість будівельно-монтажних робіт.

Собівартість будівельно-монтажних робіт може бути [1, с.235–237]:

– плановою, яка включає витрати на виконання будівельно-монтажних робіт, що визначаються на підставі техніко-економічних розрахунків з використанням економічно обґрунтованих норм і нормативів витрат на виконання будівельно-монтажних робіт за умови нормальної потужності будівельної організації та дотримання планових термінів будівництва, раціонального та ефективного використання виробничих ресурсів і вимог до якості будівництва, а також інженерних розрахунків щодо підвищення організаційно-технічного рівня будівельного виробництва внаслідок упровадження заходів з нової техніки та технології, удосконалення його

організації і управління, інших техніко-економічних чинників;

– фактичною, яка включає фактичні витрати будівельної організації на виконання будівельно-монтажних робіт, що визначаються відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Методичних рекомендацій.

Усі видані галузеві методичні рекомендації носять рекомендований характер, тому у випадках невідповідності окремих їхніх норм вимогам П(С)БУ 16 «Витрати» [7] за основу беруться вимоги нормативного акта більш високого рівня, тобто положення (стандарту) бухгалтерського обліку.

У той же час найбільший вплив на калькулювання й облік витрат на підприємстві робить система внутрішнього обліку і звітності, оскільки в обліку витрат формується основна інформація для повсякденних нестатків управління.

Тому, для доцільної роботи системи управління витратами, необхідно сформулювати чітку концепцію щодо обліку собівартості проектних і будівельно-монтажних робіт з урахуванням технологічності й організаційних особливостей процесу.

Формулювання мети статті. Ціллю даної роботи є аналіз особливостей обліку витрат будівельно-монтажних робіт для подальшого їх зниження в системі управління підприємством. Сучасний стан країни постійно ставить завдання вдосконалення методів управління виробництвом. Одним із найважливіших інструментів управління виробництвом була і залишається собівартість, тобто показник, вартісного виразу стану витрат виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до П(С) БО 16 «Витрати» означають зменшення економічних вигод внаслідок вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розділу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [7].

Одним із безсумнівних факторів підтримки конкурентоздатності проектних і будівельно-монтажних робіт є організація ефективного процесу управління витратами

підприємства, складовою частиною якого виступає планування і контроль витрат, облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості робіт.

Питання вирахування собівартості проектних і будівельно-монтажних робіт є одним з найважливіших, як для цілей прийняття управлінських рішень, так і для визначення фінансового результату діяльності підприємства.

Виробниче планування й облік – одні із самих складних процесів на підприємстві, котре займається науковою, проектною і будівельно-монтажною діяльністю. Управління виробництвом тісно пов'язано з управлінням закупівлями, реалізацією, запасами, трудовими ресурсами і заробітною платою, основними засобами підприємства, фінансами.

Облік виробничих витрат і методи калькулювання собівартості проектних і будівельно-монтажних робіт значною мірою залежать від особливостей галузі промисловості, до якої відноситься підприємство, типу і виду робіт, характеру його організації і технологічного процесу, об'єкта калькулювання, структури підприємства і центрів виникнення витрат. Ці особливості визначають розходження в документальному оформленні витрат, угрупованню і систематизації даних первинних документів, у побудові аналітичного обліку, а звідси й у способах вирахування собівартості робіт.

Разом з тим, технологічні й організаційні особливості проектних і будівельно-монтажних підприємств впливають не тільки на склад витрат, але і на вибір методів, технічних прийомів обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості робіт. Управління витратами на підприємстві можна визначити як систему обробки та підготовки необхідної інформації у процесі управління підприємством. Одним із її загальних принципів є принцип бюджетного (кошторисного) методу управління витратами, собівартістю й дохідністю підприємства. Система бюджетного управління дозволяє йому підвищити фінансово-економічну ефективність, забезпечити його фінансову стійкість і, як наслідок, дозволяє зберегти і підсилити свою позицію на ринку.

Бюджетне управління (бюджет-

тування) – оперативна система керування компанією по центрах відповідальності через бюджети, що дозволяє досягати поставлених цілей шляхом найбільш ефективного використання ресурсів [4, с. 114].

Першою фазою бюджетного управління є визначення ключових показників ефективності інституту і здійснення процесів планування і бюджетування у взаємозв'язку з цими показниками. Наступна фаза життєвого циклу бюджетного управління – це облік результатів фактичної діяльності інституту й оперативний контроль виконання планів і бюджетів.

І, нарешті, по завершенні звітного або бюджетного періоду проводиться порівняння досягнутих результатів із запланованими, і розрахунок відхилень.

Якщо отримані відхилення істотні, то керівники підприємства і підрозділів починають коригувальні управлінські дії. Це може бути коректування відповідних планів і бюджетів на наступний період часу або навіть стратегічних цілей інституту (а отже, і ключових показників), якщо відбулися істотні зміни в зовнішній середовищі.

Наступний необхідний крок – аналіз отриманих відхилень, що призначений, поперше, для виявлення причин розбіжностей між плановими і фактичними показниками і, по-друге, для виділення тих відхилень, поява яких викликано неконтрольованими керівником підрозділу факторами. Безумовно, ті фактори, що впливають на відхилення фактичних показників від планових і за які керівники підрозділів несуть відповідальність, повинні бути враховані в системі мотивації підприємства.

Таким чином, якщо компанія послідовно реалізує всі ці процеси циклу бюджетного управління, вона одержує діючий механізм управління витратами підприємства.

Існуюча на підприємстві система бюджетування розцінюється як перший крок на шляху до управління витратами: при розробці бюджетів підприємство визначає величину планованих доходів, витрат, прибутку і тим самим керує ними.

Система бюджетного управління передбачає можливість поточного відстеження рівня витрат і тим самим дає можливість прийняти своєчасні рішення для їхнього

коректування.

На практиці бюджет будівельно-монтажного підприємства складається:

– з урахуванням норм і нормативів витрат (нормування);

– шляхом твердого обмеження витрат структурних підрозділів і встановлення керівництвом компанії лімітів на них (лімітування).

Лімітування застосовується до тих статей витрат, для яких не встановлені норми (комерційні і загальногосподарські витрати і т.д.).

Для проектних і будівельно-монтажних підприємств основним напрямком оптимізації витрат є їх мінімізація.

Ринок формує визначені вимоги до якісних і кількісних характеристик продукту, що, у свою чергу, обумовлюють вимоги, пропоновані до технології формування продукту. Характеристики продукту і технологія його виробництва визначають структуру і кількість необхідних ресурсів (устаткування, сировина і комплектуючі, персонал) для забезпечення заданих обсягів виробництва. Паралельно формуються вимоги до технології. При цьому слід зазначити, що послідовність ухвалення рішення може бути різною: як ресурс може визначати необхідну технологію, так і технологія може визначати необхідний ресурс [4, с. 122].

Технологія є базою, на основі якої формуються основні і допоміжні бізнес-процеси компанії, необхідні як для реалізації технології основного і допоміжного виробництва, так і для забезпечення діяльності підприємства в цілому – це забезпечення процесів планування, проектування, реалізації, обліку, контролю. Характер бізнес-процесів разом з попередніми ланками низки обумовлює існуючу систему управління цими процесами. Нарешті, останнім елементом низки є організаційна структура підприємства, кожен підрозділ якої призначено для виконання визначених бізнес-процесів і функцій управління виробництвом і підприємством у цілому.

Нижче представлені перспективні напрямки зниження витрат по кожному з об'єктів низки виникнення витрат підприємства:

1. Виявляються конструктивні характеристики продукту, вироблені підприємством:

вом, за рахунок зміни або відмовлення від яких можливе зниження витрат на виробництво (варіанти комплектації, якісна і кількісна характеристика комплектуючих).

2. Виділяються технологічні процеси, які можна змінити або від яких можна відмовитися для зниження витрат на виробництво. Необхідна умова – збереження визначених на попередньому етапі характеристик кінцевого продукту. Оцінюється доцільність упровадження нових технологій або окремих технологічних процесів, що вимагають інвестицій, що дозволять знизити технологічні витрати в майбутньому.

3. Переглядаються вимоги до устаткування, сировині, матеріалам і комплектуючої на предмет зниження витрат (наприклад, чи можна використовувати більш дешеві замінники або переміняти постачальників). Крім того, аналізується кваліфікація і чисельність персоналу з метою виявлення резервів для зниження витрат (чи можна задіяти меншу кількість співробітників або залучати менш кваліфікованих). Обмежуючою умовою тут є достатність ресурсів для дотримання технології і якісних параметрів продукту.

4. Переглядаються всі існуючі бізнес-процеси (необхідні для виробництва, реалізації продукції і забезпечення діяльності підприємства в цілому) з метою аналізу їх достатньої якості і витрат по них. До таких бізнес-процесів відносяться, наприклад, постачання, збут, виробничі процеси, планування, облік, контроль, аналіз і т.д.

5. Виявляється наявність сформульованої місії, стратегії і цілей підприємства, планів заходів щодо їхнього досягнення, показників їхньої оцінки. Виключається можливість здійснення дій, що не відповідають цілям підприємства. Оцінюється ступінь керованості підприємством у цілому і бізнес-процесами зокрема, наприклад кількість осіб в підпорядкуванні кожного керівника, тривалість узгодження і твердження документів і прийняття управлінських рішень, ступінь авторитарності керівників підрозділів і т.д.

6. З'ясовується, чи всі поставлені цілі, задачі і розроблені заходи підкріплені на підприємстві організаційно. Всі організаційні ланки аналізуються на предмет

достатності для виконання (частково або цілком) визначених бізнес-процесів і виключення дублювання функцій. Досліджується організаційна структура на гнучкість: можливо, надмірність горизонталей організаційної структури не дозволяє досягти оптимальної керованості підприємством.

Упровадження системи управління витратами передбачає використання широкого спектра керованих об'єктів: від продукту до управління організаційною структурою підприємства.

У результаті проведеного аналізу виявлені витрати, що вимагають зниження. Вони поділяються на наступні групи:

1 група – витрати, не підлягаючи перегляду через тверді зобов'язання з боку підприємства (заробітна плата, укладені договори);

2 група – витрати, зв'язані з зобов'язаннями, що можуть бути переглянуті або перенесені на більш запізнілий термін (існує можливість розірвання договорів, але можуть наступити штрафні санкції);

3 група – витрати, що не доцільно скорочувати через твердий контроль;

4 група – витрати, які можна планомерно скорочувати без збитку виробництву;

5 група – витрати, які можна різко скоротити без збитку виробництву.

Виходячи з цього угруповання, скорочення витрат роблять шляхом поетапного виключення груп витрат: У першу чергу скорочуються витрати з п'ятої групи, потім з четвертої і тільки у крайньому випадку — із третьої, другої і першої. Перегляд витрат першої групи приведе до необхідності структурних змін штату, розмірів заробітної плати і т.д.

Охопити усі виявлені напрямки зниження витрат відразу, як правило, не представляється можливим. Тому для виявлених перспективних напрямків зниження витрат сформована оціночна таблиця (табл. 1).

Така таблиця дає можливість прийняття рішення про першочергові напрямки роботи зі зниження витрат.

Стовпчики 2–5 приведеної таблиці заповнюються на підставі експертної оцінки. В якості експертів повинні виступати фахівці, компетентні в рішенні відповідних виробничих питань.

Оціночна таблиця перспективних напрямків зниження витрат

Витрати, направлені на зменшення	Потенційний ефект від зменшення (1-мін, 5-макс)	Витрати на зменшення (5-мін, 1-макс)	Потенційна швидкість зменшення (1-мін, 5-макс)	Привабливість для зменшення (сума)	Можливі шляхи зменшення
Збитки від штрафних санкцій (по податкам, соціальним відрахуванням)					Сформувати систему контролю по обов'язкам і прогнозуванню штрафів. Розробити систему мотивації, що передбачає покарання виконавців, допустивших штрафи по власній провині.
Витрати на утримування неліквідів					Перевести неліквіди в сировину. Передбачити в системі мотивації винагороду за реалізацію неліквідів.
Витрати на гарантійне обслуговування					Розглядати всі випадки рекламацій на предмет виявлення причин і їх усунення в майбутньому. Покласти відповідальність і дати відповідні повноваження службі контролю якості.

У таку оціночну таблицю доцільно також додати ще один стовпчик, у якому вказати суму втрат у рік по кожному виду витрат.

Для кожного напрямку зниження витрат розробляється відповідний план заходів.

В остаточному підсумку, від якості і глибини пророблення схем зниження витрат на етапі планування залежить можливість їх точної реалізації на етапі виконання.

Отже, етапи розробки плану заходів щодо зниження витрат наступні:

- визначення об'єкта заходу і його ціль;
- визначення цільового показника, яким можна описати корисний ефект (прибуток, економія витрат, підвищення якості, підвищення продуктивності і т.д.), вказівка статті витрат, що підлягає скороченню;
- визначення факторів, що роблять вплив на цільовий показник і /або статтю витрат (носії витрат);
- призначення посадової особи, відповідальної за проведення заходу;
- розробка відповідальною особою плану реалізації заходу. План містить у собі склад робіт, необхідні ресурси і послуги. При необхідності, до розробки плану заходів залучаються фахівці різних служб (можливо, з

- боку), формується робоча група;
- визначення термінів, а також короткострокового і довгострокового корисного ефекту від реалізації заходу;
- визначення витрат на реалізацію заходу (кошторис);
- зіставлення корисного ефекту з витратами. Ухвалення рішення про проведення заходу;
- проведення заходу.

При розробці плану заходів щодо зниження витрат важливо правильно призначити відповідальних осіб за виконання кожного заходу. Часто відповідальними за управління витратами визначаються економісти, фінансисти і бухгалтери. Це невірно.

Відповідальними за управління витратами повинні бути начальники виробничих підрозділів, оскільки саме вони володіють технологією, керують виробництвом і іншими бізнес-процесами, приймають рішення в рамках виробничо-господарської діяльності підприємства.

Управління витратами буде давати позитивні результати тоді, коли не тільки керівники підрозділів, але й рядові співробітники будуть зацікавлені в зниженні витрат. Для цих цілей важливо впровадити систему заохочення співробітників щодо зниження витрат.

Для матеріального стимулювання та заохочення співробітників можливо використання наступної системи мотивації персоналу (рис. 1): при виконанні розроблених заходів і зниженні витрат після закінчення звітного періоду підрозділ одержує у своє

розпорядження, наприклад, 50 % від зекономленої суми, при цьому частина з отриманої в розпорядження суми йде на розвиток підрозділу (до 60 %), а інша частина (до 40 %) використовується як матеріальне стимулювання співробітників.

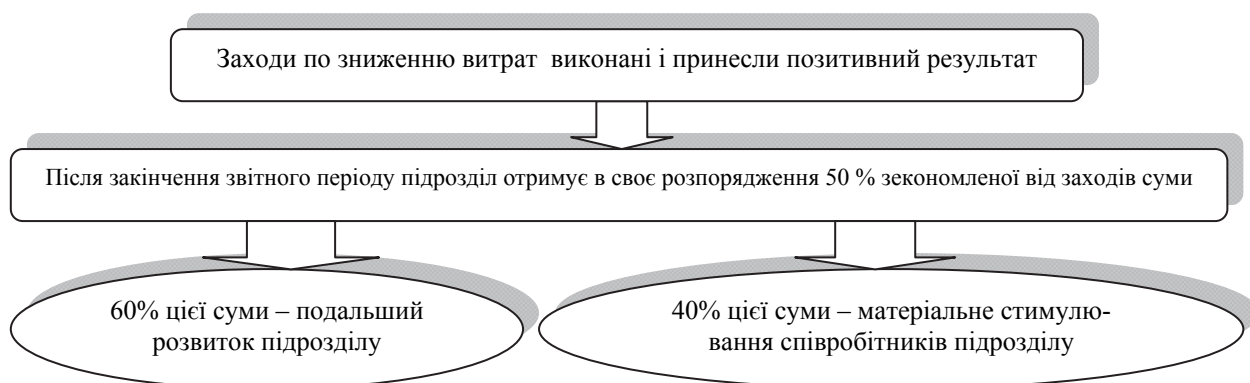

Рис. 1. Система мотивації персоналу

Висновки. Роль фінансово-економічної служби полягає у встановленні правил гри: розробці класифікаторів і довідників витрат, впровадженні управлінського обліку і бюджетування, а також наданні інженерам і технологам інформації для прийняття рішень. І саме головне – в управлінні витратами повинний бути зацікавлений і брати участь генеральний директор інституту – весь процес управління витратами повинний проходити під його керівництвом.

Для того щоб система управління витратами працювала, необхідно:

- розробити прозору і гарантовану керівництвом схему мотивації персоналу;
- розробити і закріпити в організаційно-розпорядницькій документації механізм залучення працівників різних підрозділів, а саме виробничих, для участі в проекті по розробці системи управління витратами;
- привласнити даної категорії робіт статус, що дозволяє серйозно сприймати їх керівниками середньої ланки.

Заключним етапом робіт зі скорочення витрат є пошук нових резервів їх зниження, тобто процес необхідно періодично повторювати.

Література

1. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник [для студентів «Облік і аудит» вищих навчальних закладів]. / Бутинець Ф. Ф., Усач Б. Ф., Виговська Н. Г., Петренко Н. І.; За ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 726 с.
2. Кавторєва Я. В. Будівництво: особливості бухгалтерського і податкового обліку / Я. В. Кавторєва – Х.: Фактор, 2009. – 456 с.
3. Войтенко Т. М. Усе про облік витрат на виробничому підприємстві. / Т. М. Войтенко, Н. Д. Вороная. – Х.: Фактор, 2011. – 272 с.
4. Ковтун С. В. Управління затратами. / С. В. Ковтун, Н. Я. Ткачук, С. П. Савлук. – Х.: Фактор, 2007. – 272 с.
5. Міжнародний стандарт № 18 «Доход» WEB-сайт [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.rada.gov.ua/>
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доход», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290, зі змінами і доповненнями. – WEB-сайт [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.rada.gov.ua/>.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318, зі змінами і доповненнями. – WEB-сайт [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.rada.gov.ua/>.
8. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV. – WEB-сайт [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.rada.gov.ua/>.
9. Типове положення по плануванню, обліку і калькулюванню собівартості будівельно-монтажних робіт: Постанова Кабінету Міністрів

України від 09.02.96 р. №186. – WEB-сайт [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.rada.gov.ua/>.

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2001 р. № 205. – WEB-сайт [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.rada.gov.ua/>.

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», затвердже-

ний наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87. – WEB-сайт (Електрон. ресурс)/ [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.rada.gov.ua/>.

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246, зі змінами і доповненнями. – WEB-сайт [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.rada.gov.ua/>.

В работе рассмотрены вопросы исчисления себестоимости проектных и строительно-монтажных работ, как для повышения эффективности принятия управленческих решений, так и для определения финансового результата деятельности предприятия. Определено специфику формирования себестоимости с учетом отраслевых особенностей. Представлены перспективные направления снижения затрат по каждому из объектов ряда возникновения затрат предприятия.

Ключевые слова: себестоимость, система бюджетирования, производственное планирование, калькулирование себестоимости, учет затрат, нормирование, лимитирование.

The problem of assessing cost value of design, construction and assembling activities is considered for increasing the efficiency of managerial decisions and assessing financial results of the enterprise activities. The specific nature of cost calculating is determined with industry characteristics taken into account. Promising fields of cost savings for each enterprise expenditure are demonstrated.

Keywords: cost, budgeting scheme, manufacturing planning, cost estimation, expenditure account, control, rationing.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Вагоновою О. Г.

Надійшла до редакції 10.09.13 р.